

„SNAŽNO ZAJEDNO“

Projekat podržan sredstvima Ministarstva zaštite životne sredine

PREPORUKE

za kreiranje lokalnih javnih
politika,
u oblasti upravljanja otpadom

Polazeći od osnovnog pravila za uspostavljanje „vladavine prava“ na svim nivoima, imajući u vidu da je Zakon o planskom sistemu Republike Srbije „krovni“ zakonski akt prema kome treba usaglasiti ostale zakonske odredbe koje se odnose na oblast planiranja i kreiranja javnih politika **PREPORUKA** je da se pristupi izradi:

„Lokalni programa upravljanja otpadom u opštini Paraćin 2023-2026.“

Nakon toga, shodno člana 18. Zakonu o planskom sistemu predviđena je izrada i usvajanje Akcionog plana (Akциони plan jeste dokument javne politike najvišeg nivoa detaljnosti, kojim se razrađuju strategija ili program, u cilju upravljanja dinamikom sprovođenja mera javnih politika koje doprinose ostvarivanju posebnih ciljeva strategije, odnosno programa).

Odredbama istog člana ovog zakona predviđeno je da je krajnji rok za donošenje Akcionog plana 90 dana od usvajanja Programa.

„Lokalni programa upravljanja otpadom u opštini Paraćin 2023-2026.“ potrebno jer izraditi u skladu sa članom 13 Zakonom o upravljanju otpadom (Sl. Glasnik br. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18 i drugi zakoni) I PROGRAMOM UPRAVLJANJA OTPADOM U REPUBLICI SRBIJI ZA PERIOD 2022 – 2031. GODINE („Službeni glasnik RS”, broj 30/18).

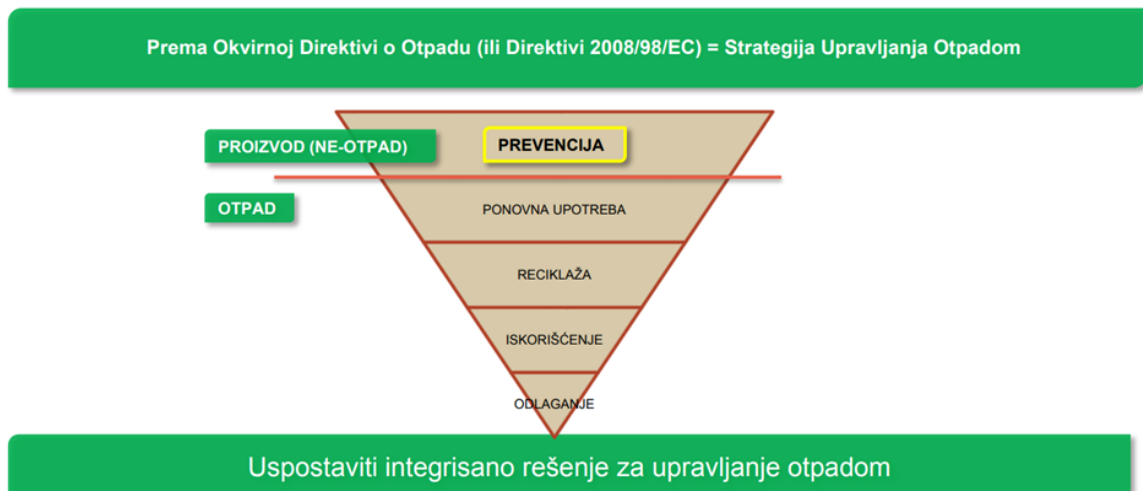
I

1.Strateški okvir EU:

Imajući u vidu da je Srbija kao kandidat za članstvo u EU u obavezi da svoje zakonodavstvo i praksu usaglasi sa propisima i standardima Evropske unije prilikom kreiranja lokalnih javnih politika veoma je važno da one budu u saglasju sa strateškim i pravnim okvirom Evropske unije.

Strateški okvir daljeg razvoja politike u oblasti zaštite životne sredine EU je postavila u toku 2013. godine usvajanjem Sedmog akcionog programa EU za životnu sredinu do 2020. (Odluka 1386/2013/EU). Ovaj program za zemlje članice postavio sledeće prioritete ciljeve u oblasti upravljanja otpadom:

- pretvaranje otpada u resurs koji je zasnovan na strogoj primeni principa hijerarhije upravljanja otpadom;

- smanjenju stvaranja otpada po stanovniku i ukupnog stvaranja otpada;
- postepenom smanjenju odlaganja otpada koji se može reciklirati ponovno iskoristiti; obezbeđenju visokokvalitetnog recikliranja uključujući produženu odgovornost proizvođača i razvijanja tržišta sekundarnih sirovina.

Evropska strategija za plastiku u cirkularnoj ekonomiji (COM/2018/028), prema ovom programu do 2030. godine, ima za cilj da se sva ambalaža od plastike reciklira. Strategija podstiče cirkularni pristup kojim se daje prednost korišćenju održivih i netoksičnih proizvoda koji se mogu ponovo upotrebiti u odnosu na plastične proizvode za jednokratnu upotrebu. Takođe se ovom direktivom postavljaju posebni zahtevi u smislu potpune zabrane proizvodnje i stavljanja na tržište određenih proizvoda; smanjenja nastajanja ovog otpada, razvoja sistema upravljanja plastičnim otpadom i sprečavanja zagađenja i rešavanja problema morskog otpada.

Novi akcioni plan EU o cirkularnoj ekonomiji - Za čistiju i konkurentniju Evropu (COM/2020/98) iz 2020. godine postavlja ambiciozne mere kako bi se stimulisao prelazak na cirkularnu ekonomiju, odnosno razvila efikasna i konkurentna ekonomija kojom bi se obezbedilo da do 2050. godine na nivou zajednice, nema emisija gasova staklene bašte. Posebna pažnja je posvećena sektorima tekstila, građevinarstva, elektronike, baterija i vozila, ambalaže, otpada od hrane i plastike.

Generalno, predložene aktivnosti treba da doprinesu zatvaranju životnog ciklusa proizvoda kroz povećan stepen reciklaže i ponovne upotrebe, ostvarenju koristi za privredu i zaštitu životne sredine.

Sofijskom deklaracijom o Zelenoj agendi za Zapadni Balkan iz 2020. godine, zemlje Zapadnog Balkana obavezale su se da će sprovoditi mere u oblasti sprečavanja klimatskih promena i zagađenja, razvoja energije, saobraćaja i cirkularne ekonomije, kao i razvoja biodiverziteta, održive poljoprivrede i proizvodnje hrane.

Zemlje Zapadnog Balkana treba da izrade nacionalna strateška dokumenta za cirkularnu ekonomiju, uzimajući u obzir prevenciju nastajanja otpada, ceo životni ciklus proizvoda, moderno upravljanje otpadom i reciklažu otpada, ponovnu upotrebu, popravku i ponovnu proizvodnju; ostvare dalji napredak u izgradnji i održavanju infrastrukture za upravljanje otpadom za gradove i regione, osmisle i sprovedu programe podizanja svesti građana o otpadu, odvojenom sakupljanju i održivoj potrošnji kao i da zaključe i sprovedu regionalni sporazum o prevenciji zagađivanja plastikom.

U skladu sa navedenim strateškim dokumentima u EU je izvršena izmena postojećeg zakonodavnog okvira EU u oblasti upravljanja otpadom koje su obuhvaćene opisom ključnih zahteva relevantnih direktiva.

Direktiva 2008/98/ES Evropskog Parlamenta i Saveta o otpadu – Okvirna direktiva o otpadu je stavila određene, ranije usvojene, direktive van snage i propisala sledeće odredbe od značaja za dalji razvoj u upravljanju otpadom:

- 1) hijerarhiju upravljanja otpadom;
- 2) definisanje statusa nusproizvoda;
- 3) definisanje prestanka statusa otpada;
- 4) produženu odgovornost proizvođača;
- 5) prevenciju nastajanja otpada;
- 6) ciljeve koje je na nivou EU trebalo dostići do 2020. godine u pogledu ponovne upotrebe i reciklaže;
- 7) upravljanje opasnim otpadom, otpadnim uljima i biootpadom;
- 8) obavezu pribavljanja dozvole za upravljanje otpadom i vođenja registraizdatih dozvola uz moguće izuzetke za odlaganje sopstvenog neopasnog otpada na mestu proizvodnje i za iskorišćenje otpada;
- 9) minimalne tehničke zahteve za tretman otpada;
- 10) obavezu izrade planova za upravljanje otpadom i programa prevencije nastajanja otpada na nacionalnom nivou.

Određene direktive i odluke su delimično razvijale pravni okvir od značaja za odlaganje otpada, ali je tek u toku 2018. godine kroz paket direktiva iz cirkularne ekonomije doneta Direktiva EU 2018/850 o izmenama direktive o deponijama.

2.POSTOJEĆE STANJE UPRAVLJANJA OTPADOM

2.1.OPŠTI PODACI

Područje opštine Paraćin nalazi se u centralnom delu Pomoravlja na površini od 542 km². Ukupan broj stanovnika na teritoriji opštine je 54.242. Od ukupnog broja stanovnika u gradskom području ima 46,3% (25.104 stanovnika), a u seoskom 53,7% (29.138 stanovnika). Prema popisu iz 2011. godine, broj domaćinstava u opštini Paraćin iznosi 16.679 od čega 8.402 pripada gradskom području, a 8.227 seoskom. Prosečan broj članova domaćinstva je 3,24. Na teritoriji opštine Paraćin postoji tri naselja sa prosečnom površinom od 15,48 km².

2.2.ORGANIZACIJA I KOLIČINE

Sakupljanje, transport i deponovanje čvrstog komunalnog otpada sa teritorije opštine Paraćin povereno je JKP "Paraćin".

Upravljanjem KČO obuhvaćeno je 100% teritorije opštine. Otpad se sakuplja iz gradskog područja, 33 naselja i 2 turistička mesta. Postojeći podaci o količinama i sastavu otpada nisu pouzdani. Procenjena količina nastalog otpada je 0,8 kg/stanovnik/dan. Prema podacima iz Studije o ispitivanju količina i sastava otpada, urađena 2009. godine od strane PMF Novi Sad, godišnja količina otpada iznosila je 16.400 tona. U istoj studiji, prikazani su rezultati analize morfološkog sastava otpada za ceo region Pomoravlja, tako da se ne mogu primeniti samo na opštinu Paraćin.

U opštini Paraćin postoji cementara CRH koja može prihvatiti određeni otpad i tretirati ga.

2.3.OPREMLJENOST

JKP "Paracin" ima 98 stalno zaposlenih i 10 prema potrebama (nisus vi angažovani u sektoru upravljanja otpadom)

Posude

- Kontejneri zapremine od 1,1 m³ 1.552
- Kontejneri zapremine od 5 m³ 35
- Kante od 120 l 6.650
- Žičani kontejneri za PET 30

Vozni park čine:

- 8 kamiona autosmečara od 18 - 20 m³ ,
- jedan od 10 m³ ,
- tri kiperi od 6 - 8 m³
- dva traktora sa prikolicom 2 m²

2.4.TRETMAN OTPADA

Komunalni otpad u opštini Paraćin odlaže se na neuređenu deponiju udaljenu oko 4 km od centra grada, u blizini veštačkog jezera "Buljanka" nastalog iskopavanjem šljunka.

Deponija je locirana na desnoj obali Velike Morave, na oko 400 m od rečnog korita i na oko 350 m od reke Crnice. Prostire se na površini od 7 ha, sa prosečnom visinom od 5-6 m. Prema projektu Sanacije, zatvaranja i rekultivacije postojeće neuređene deponije, iz 2005. godine, koji je uradio Institut Kirilo Savić ad Beograd, radovi su izvedeni 2009. i 2012. godine. Zatvoreno je staro telo deponije, postavljeni su biotrnovi za degasaciju i sistem za sakupljanje procednih voda.

Opština Paraćin se formalno nalazi u region za upravljanje otpadom Kraljevo.Imajući u vidu veliku udaljenost I zaključak Vlade Republike Srbije da je za opštinu Paraćin sanitarna deponija "Gigoš" Jagodina određena za konačno mesto zbrinjavanja otpada nameće se zaključak da nije realno rešenje u okviru pomenutog regiona.

Tokom 2011.godine sa sadašnjim resornim ministarstvom za životnu sredinu potpisan je ugovor o izgradnji "Reciklažnog centra" koji je u stvari predstavljao objekat za posebne tokove komunalnog otpada.Veći deo građevinskih radova u vrednosti oko 14.000.000 dinara je okončan, ali su dalje aktivnosti na projektu prekinute zbog obustave sufinansiranja od strane Ministarstva.

3.Predlog AKTIVNOSTI:

U skladu sa relevantnim zakonskim propisima i dobrom praksom na izradi dokumenata lokalnih javnih politika **PREPORUKE** su da proces planira prema sledećim aktivnostima:

Broj aktivnosti	Opis aktivnost	Realizator
Aktivnost 1.	Odluka o pristupanju izradi Lokalnog programa upravljanja otpadom (udaljmem tekstu Program)	Skupština opštine
Aktivnost 2.	Poziv zainteresovanoj i stručnoj javnosti za uključivanje u Tim za izradu Programa	Nadležna opštinska sužba
Aktivnost 3.	Angažovanje eksternih facilitatora za asistenciju u izradi Programa	Nadležna opštinska sužba
Aktivnost 4.	Odluka o sastavu Tima za izradu Programa	Predsednik opštine
Aktivnost 5.	Obuka članova Tima za izradu Programa	Angažovan trener/ca
Aktivnost 6.	Informisanje lokalne zajednice o načinu izrade, značaju i očekivanoj podršci	Služba za informisanje
Aktivnost 7.	Usvajanje poslovnika o radu Projektnog tima , usvajanje i mape puta za donošenje Programa	Projektni tim
Aktivnost 8.	Analiza postojećih mera i lokalnih kapaciteta za smanjenje ranjivosti (desk analiza postojećih planskih i strateških dokumenata)	Angažovani ekspert/kinja i PT

Aktivnost 9.	Izrada Procene postojeće ranjivosti na izmenjene klimatske uslove	Angažovani ekspert/kinja i PT
Aktivnost 10.	Izrada Procene buduće ranjivosti na izmenjene klimatske uslove	Angažovani ekspert/kinja i PT
Aktivnost 11.	Izrada klimatskog profila lokalne zajednice (postojeće stanje i buduća ranjivost)	Angažovani ekspert/kinja i PT
Aktivnost 12.	Identifikacija i usvajanje dugoročnih ciljeva prilagođavanja na izmenjene klimatske uslove	PT
Aktivnost 13.	Određivanje prioriteta mera	PT
Aktivnost 14.	Izrada draft verzije Programa	PT
Aktivnost 15.	Javne konsultacije (postavljanje na web prezentaciju opštine, dostupnost verzije za čitanje, organizovanje javnog skupa za slušanje)	PT i nadležne opštinske službe
Aktivnost 16.	Izrada teksta nacrt Programa (uz uvažavanje upućenih primedbi i predloga)	PT
Aktivnost 17.	Usvajanje nacrt Programa i organizovanje javne rasprave u skladu sa Statutom opštine	Opštinsko veće
Aktivnost 18.	Sprovođenje javne rasprave (postavljanje na web prezentaciju opštine, dostupnost verzije za čitanje, organizovanje javnog skupa za slušanje)	PT i nadležne opštinske službe
Aktivnost 19.	Usvajanje teksta Predloga Programa	Opštinsko veće
Aktivnost 20.	Usvajanje Lokalnog programa upravljanja otpadom opštine Paraćin 2023-2026	Skupština opštine